

OBSAH

Předmluva.....	5
Úvod.....	6
I. Asyndetické spojování vět.....	8
II. Slovní řetězce.....	15
III. Lexikální zápor.....	36
IV. Výrazy expresivní.....	59
Seznam citované literatury.....	102
Die Abhandlungen über Sprache und Stil des Jan Amos Komenský (Zusammenfassung).....	104
Věcný rejstřík.....	111

STUDIE ČSAV
číslo 16

doc. dr. Josef Hubáček, CSc.

Stati o jazyku a stylu
J. A. Komenského

Vydala Akademie
německých věd
Československé akademie věd
Praha 1990

Redakční ústav
Technický redaktor
Vědecký redaktor

Vydání I. - 120 stran
821 AA - 16,02 VA
Náklad 200 výtisků - 12/16 - 8771
Vydavatelství
provoz 23, Kavčín

21 - 083 - 90

ISBN 80-200-0321-4

Číslo knihy výtisků 821 AA 16

VĚCNÝ REJSTRÍK

Adjektivní zdrobňelina 93

adjektivum kvalitativně hodnotící 51

– s lexikální negací 50

– slovesné 50, 52

– vztahové 50

– – denominativní 51

– základové 48

adverbiální zdrobňelina 94

adverbium s lexikální negací 53

aktualizační kontext 59

aktuální členění větné 12

aliterace 15, 17, 18, 19, 21, 23, 25, 26,

30, 56, 63

anafora 8

antepozice větného členu 12

antiteze 8, 12, 15

antonymie 8, 55

antonymní dvojice 30

antonymum 47, 54

archaismus 53

asyndetická dvojice 16

asyndetické spojení vět 8, 9, 12

– – větných členů 8, 16, 20, 56

– – slučovací 9

asyndetický řetězec 15, 20, 24, 28

asyndeton 8

– stylisticky příznakové 8

Barokní slovní řetězec 33

baroknost stylu 55

Citově hodnotící kontext 59

Čárka 10

časová posloupnost 11

částice 27

čeleď slovní 60, 63

činitelské jméno 37, 45

čtyřčlenná slovtvorná úměra 41, 44,

46, 47, 48

čtyřčlenný slovní řetězec 24

čtyřnásobný větný člen 56

Dějová linie základní 10

deminutivum 94

– adjektivní 93

– adverbiální 94

– zájmenné 94

denominativní adjektivum vztahové 51

distributio 32

domácí výraz 94

důsledková věta 13, 14

důvodová věta 14

dvočlenná slovtvorná úměra 42, 45,

46, 48

dvojice antonymní 30

– asyndetická 16

– derivační 28

– protikladná 9

– slovní 16, 51, 54

– spojková 16, 17, 19, 24, 27

– synonymní 11, 23, 30, 54, 63, 69

– zájmenná 12

dvojnásobný větný člen 16, 55

dvojtečka 10

Elativní výraz 88

elipsa 13, 14, 25

etymologická figura 48, 50, 52, 53

eufemismus 51, 52

expresivita 50, 51

– formální 62, 76

– lexikální 61, 62

– negativní 47, 52

expresivní přípona cizí 84

– – domácí 83

– výraz 50
expresívum intenzifikační 63

Figura etymologica 48, 50, 52, 53

– rétorická 28, 47

formálně kladné synonymum 51, 52, 53

formální expresivita 62, 76

frekvence záporných výrazů 39

Gradace významu 10

Hláskový sklad slova 59, 69, 76

holá věta 9

holý větný člen 54

homoioteleuton 15, 28, 30

homoiototon 28, 30

hromadění slov 15

Chiasmus 8, 19

Intenzifikace obsahu 59

– výrazu 62

intenzifikační expresívum 63

– význam 60

– znak 60

Jádro věty 12

jazyk mluvený 13, 52

jméno činitelské 37, 45

– nositele vlastnosti 37, 45

Klauzule větná 12, 18, 27

kompaktní slovní řetězec 24, 28, 30

konkretizující znak 61, 72

kontext aktualizační 59

– citově hodnotící 59

kořen slova 76

kořený morfém 76

kvalitativně hodnotící adjektivum 51

kvalitativní znak 72

Lexikální expresivita 61, 62

– negace 18, 36

– zápor 18, 36

linie dějová základní 10

Merismus 32

mluvený jazyk 13, 52

mluvnický zápor 36

mnohoznačnost výrazu 39, 40

monotónnost 9

morfém kořený 76

– nekořený 83

Nadávka 64

nadřazený výraz 24

název nositele vlastnosti 37, 45

– osoby 37, 45, 48

negace lexikální 18, 36

negativní expresivita 47, 52

– význam 36

nekontrastní výraz

nekořený morfém 83

neologismus 37, 46, 48, 49

neslabičná předložka 17, 22

nestrukturovaný slovní řetězec 30

neurčitý výraz 26

neutrální synonymum 60

– výraz 48, 54

několikanásobný větný člen 54

Obrazné vyjádření 66, 72

odporovací souvětí 12

– spojka 27

– vztah 12

omezovací spojka 27

opakokladný význam 45

opakování výrazu 25, 55

oxymoron 10

Paradigmatická souvztažnost 60

paralelismus 8, 11, 13, 18

perioda 17

pětičlenná slovtvorná úměra 41, 47

pětičlenný slovní řetězec 28, 56

pojmenování částí lidského těla 65, 71

– činností psychické povahy 65

– duševní činnosti 65

– hlasového projevu lidí 64, 71, 79

– jednotlivce 71, 77

– jevů patologické povahy 64

- kolektivu věřících 91
- lidské práce 67
- lidské specifické práce 68, 72
- násilí a zabití 82, 97
- negativní morální vlastnosti 96
- negativního sociálního jevu 66, 80
- nositele negativní vlastnosti 96
- obřadu 98
- označující přijímání potravy 70
- označující spánek 65
- označující zrození a zánik 70
- předmětů velmi malých 92
- podvodů a nečestného jednání 81
- připomínající biblický text 92
- rozmařilého způsobu života 81, 97
- s příznakem hanlivosti 92
- sporů a pomluv 80, 97
- věcí 79
- věrouky a jejího šíření 98
- věřící osoby 91
- vlastností lidí 72
- vývojových stadií člověka 63
- z jmen křestních a příjmení 65
- z kulturní historie 65
- z oblasti biologie člověka 63
- z oblasti fyziologie člověka 63, 73
- z oblasti lidského života 69
- z oblasti náboženských představ 66
- z oblasti práce s ohněm 73
- z oblasti přípravy jídla 73
- z oblasti sexuálního života 64
- z oblasti sociálních jevů 66
- z oblasti vojenství 67
- z oblasti zábavy a tance 82
- z oblasti zemědělství a řemesel 73
- záporného sociálního jednání 97
- z oblasti zažívání 64
- pojmový řetězec 15
- polyptoton 19
- polysyndetické spojení 22, 23
- popisný slohový postup 8
- popření prosté 51
- posloupnost časová 11
- postpozice větného členu 12
- postup popisný 8
- úvahový 14
- výkladový 11, 12, 13
- vyprávěcí 8, 11, 13
- prefix záporný 36
- prosté popření 51, 53
- protiklad 12, 27, 50, 51
- protikladná dvojice 9
- protikladný význam 18
- předložka neslabičná 17, 22
- slabičná 17, 18
- předpona arci- 88
 - de- 88
 - pře- 88
 - roz- 88
- prejaté slovo 69
- přenesený význam 51, 60
- přípona -a 87
 - ák 83
 - an 87
 - ant 84
 - astr 84
 - át 84
 - č 85
 - dlo 87
 - ě 87
 - ek 87
 - ěř 85
 - icha 87
 - ina 86, 87
 - ka 87
 - ř 85
 - l 83
 - lant 84
 - nice 86
 - o 87
 - oň 83
 - ouch 83
 - out 83
 - sko 87
 - um 84
 - unk 84
 - uňk 84
 - uška 87
 - yř 86
- přípona expresivní, cizí 84

- - domácí 83
- zdrobňující 91
- přístavek 21, 22, 25, 30
- příznak expresivity 50
- příznakovost slohová 8, 17, 20, 21, 22, 24, 39, 40, 47, 52
- Rétorická figura 28, 47
- rozsah slabičný 19, 55
- rýmový útvar 82
- rytmická klauzule 12, 18, 27
- rytmický úsek 18
- rytmizace prózy 55
- Řada slovtvorná 38
 - synonymní 15
- řetězec asyndetický 15, 20, 24, 28
 - barokní 33
 - čtyřčlenný 24
 - devítičlenný 32
 - dvanáctičlenný 31, 32
 - kompaktní 24, 28, 30
 - nestrukturovaný 30
 - osmičlenný 30
 - pětičlenný 28, 56
 - pojmový 15
 - sedmičlenný 29
 - slovní 13, 15, 16, 49, 54
 - spojkový 23, 28, 30
 - strukturovaný 24, 28, 30, 56
 - šestičlenný 29
 - šestnáctičlenný 33
 - tříčlenný 20, 23, 56
 - větný 13
 - vícečlenný 56
 - volný 33
- Sémantická expresivita 61, 62
 - závažnost 21
- schéma řetězce 24, 25, 29
 - věty 9, 11
- sklad slova, hláskový 59, 69, 76
- slabičná předložka 17, 18
- slabičný rozsah 19, 55
- slohová příznakovost 17, 20, 22, 24, 39, 40, 47, 52
 - výstižnost 31
- slohový postup popisný 8
 - - úvahový 14
 - - výkladový 11, 12, 13
 - - vyprávěcí 8, 11, 13
- slovesné adjektivum 50, 52
 - substantivum 49
- sloveso základové 49
 - zvukomalebné 65
- slovní čeleď 60, 63
 - dvojice 16, 51, 54
 - řetězec 13, 15, 16, 49, 54
 - - barokní 33
 - - volný 33
- slovo domácí 94
 - přejaté 69
 - významové 20
- slovtvorná řada 38
- slovtvorná úměra 40, 41, 42
 - - čtyřčlenná 41, 44, 46, 47, 48
 - - dvojčlenná 42, 45, 46, 48
 - - pětičlenná 41, 47
 - - tříčlenná 41, 44, 46, 47
- složený výraz 95
- slučovací souvětí 12
 - spojení 9
 - - asyndetické 9
 - spojka 56
- souvětí odporovací 12
 - slučovací 12
- souvztažnost paradigmatická 60
- spojení asyndetické 8, 9, 12
 - polysyndetické 22, 23
 - slučovací 13
 - stupňovací 13, 23, 27
- spojka odporovací 27
 - omezovací 27
 - slučovací 56
- spojková dvojice 16, 17, 19, 24, 27
 - trojice 22
- spojkové spojení vět 12
- spojkový řetězec 23, 28, 30

strukturovaný slovní řetězec 24, 28, 30, 56
stupňovací spojení 13, 23, 27
– vztah 13
stylistická příznakovost 8, 17, 20, 21, 22, 24, 39, 40, 47, 52
stylová vrstva umělecká 52, 53
substantivní zdrobnělina 89
substantivum s lexikální negací 36
– slovesné 49
synonymie 8
synonymní dvojice 11, 23, 30, 54, 63, 69
– řada 15
synonymum 22, 28, 29, 36, 47, 49, 51, 54
– formálně kladné 51, 52, 53
– neutrální 60

Tečka 10

termín 48

trojnásobný větný člen 56

tříčlenná slovtvorná úměra 41, 44, 46,

47

tříčlenný řetězec 20, 23, 56

Umělecká stylová vrstva 52, 53

úměra slovtvorná 40, 41, 42

úsek rytmický 18

útvár rýmový 82

úvahový postup 14

Věta důsledková 13, 14

– důvodová 14

– holá 9

větná klauzule 12, 18, 27

větné schéma 9, 11

větný člen čtyřnásobný 56

– – dvojnásobný 16, 55

– – holý 54

– – několikanásobný 54

– – trojnásobný 56

– řetězec 13

– zápor 39

vícečlenný řetězec 56

volný řetězec 33

vsuvka 11

výčet 17

východisko věty 12

vyjádření obrazné 66, 72

výkladový postup 11, 12, 13

vyučovací vztah 27

vyprávěcí postup 8, 11, 13

výraz domácí 94

– elativní 88

– expresivní 50

– nadřazený 24

– nekонтastní 51

– neurčitý 26

– neutrální 48, 54

– potencionálně expresivní 59

– složený 95

– zkomolený 82

výstižnost slohová 31

význam intenzifikační 60

– negativní 36

– neostře kontrastní 50

– opakokladný 45

– prostě popírající 51, 53

– protikladný 18

– přenesený 51, 60

– stupňovací 13, 23, 27

– stupňovaný 51

– výrazně kontrastní 50

významové slovo 20

vztah odporovací 12

– stupňovací 13, 23, 27

– vylučovací 27

vztahové adjektivum 50

– – denominativní 51

Zájmenná dvojice 12

zájmené deminutivum 94

základní dějová linie 10

základové adjektivum 48

– sloveso 49

zápor 18

– lexikální 18, 36

– mluvnický 36

– větný 39

záporný prefix 36

